

עתיר / אום אלחיראן

בינואר 2012 שקד מרכז עדאלה על הגשה של סדרת מסמכים משפטיים בעניינו של הכפר הבלתי מוכר עתיר / אום אל-חיראן.

הכפר עתיר / אום אל-חיראן, המונה כ-1,000 תושבים, ממוקם באזור נחל יתיר, מצפון-מזרח ליישוב חורה. הכפר מורכב משני מתחמים מרכזיים (אום אל-חיראן ועתיר), שבכל אחד מהם גרים כמחצית מהתושבים. בתי הכפר בנויים בלוקים ואבן. הבנייה משקפת את סגנון המגורים המסורתי והכפרי של שבט אבו אלקיעאן, שבניו גרים בכפר. המדינה מבקשת לפנות את הכפר, שהוקם בהסכמתה וברשותה לפני כ-56 שנים, על שני חלקיו. על חורבות אום אל-חיראן מתוכנן יישוב יהודי בשם חירן ובשטח עתיר מתוכנן יער של קרן קיימת לישראל, בשם יער יתיר.

עדאלה פונה לבתי המשפט כדי לבטל את צווי ההריסה ותביעות הפינוי שהוצאו נגד הכפר ומגיש התנגדויות לוועדות התכנון והבנייה. את העתירות, ההתנגדויות ושאר המסמכים המשפטיים הכינו עורכי הדין סוהאד בשארה וארם מחמיד מעדאלה.

על מנת לפנות את הכפר ולאפשר למדינה ליישם את מדיניותה באזור, החלו הרשויות בהליכים משפטיים ותכנוניים מקבילים:

1. **צווי הריסה**, שהוצאו במעמד צד אחד, להריסת כלל הבתים באום אל-חיראן. הצווים הוצאו בשנת 2003 על ידי בית משפט השלום בבאר שבע. בקשות אשר הוגשו לביטול צווי ההריסה נדחו בדצמבר 2011. בית המשפט קבע, כי מכיוון שתושבי הכפר בנו בתים ללא היתרי בנייה, ומכיוון שממילא לא יוכלו לקבל היתרי בנייה במסגרת היישוב המתוכנן חירן, קיים אינטרס ציבורי המצדיק את הריסת הבתים. בינואר 2012 הגיש עדאלה ערעור על ההחלטה, בשם התושבים, לבית משפט המחוזי בבאר שבע (עפ"א 50761-01-12 אבו אלקיעאן נ' מ"י).
2. **תביעות לפינוי כלל תושבי הכפר** הוגשו בשנת 2004. בחלק מהתביעות¹ ניתן פסק דין בבית משפט השלום בבאר שבע, אשר קבע כי הנתבעים הם ברי רשות בקרקע, שכן העתקת מקום המגורים של בני שבט אבו אלקיעאן למיקום הנוכחי לפני עשרות שנים נעשתה ברשות ואף לפי דרישה של הרשויות המוסמכות. עם זאת קבע בית המשפט, כי עניין לנו בברי רשות ללא תמורה הדירה, ועל כן הורה על פינוי התושבים. ערעור שהוגש נגד פסק הדין הני"ל לבית המשפט המחוזי בבאר שבע נדחה², ועל כך הוגשה בקשת רשות ערעור לבית משפט העליון. התיק קבוע לשמיעת טיעוני הצדדים ביולי 2012³. שאר תביעות הפינוי נגד תושבי הכפר טרם נידונו בבתי המשפט. נקבע דיון מקדמי בבית משפט השלום בבאר שבע, במרס 2012.

¹ ת"א 3341/04 מדינת ישראל נ' עטוה עיסא אבו אלקיעאן ואח'ות"א 3326/04 מדינת ישראל נ' אברהים פרהוד אבו אלקיעאן ואח'. שאר תביעות הפינוי טרם נידונו והן קבועות לדיון מקדמי במרס 2012.

² ע"א 1165/09 אברהים פרהוד אבו אלקיעאן ואח' נ' מדינת ישראל

³ רע"א 3094/11 אברהים פרהוד אבו אלקיעאן נ' מדינת ישראל

3. **התנגדות לתכנית מתאר מחוזית חלקית מטרופולין באר שבע – תמ"מ/4/14/23, המתייחסת**

לרוב חלקי הנגב הצפוני. ההתנגדות הוגשה בשם 82 ערבים בדווים תושבי הכפר וראשי משפחות בעתיר / אום אל-חיראן. תוכנית המתאר מתעלמת מאלפי ערבים בדווים בכפרים הלא מוכרים ומצרכיהם. חוקרת ששמעה את ההתנגדויות ביולי 2008 המליצה על הכרה במתחם עתיר. המלצות החוקרת אומצו על ידי הוולנת"ע ביולי 2010. בנובמבר 2010, בעקבות בקשה לדיון חוזר אשר הוגשה מטעם משרד ראש הממשלה, הוולנת"ע חזרה בה מהחלטה הנ"ל וביטלה את ההכרה. המתנגדים טרם קיבלו לידיהם החלטה סופית בעניין. בעקבות ידיעה על הכוונה להעביר את התוכנית לאישורו הסופי של שר הפנים, פנו עדאלה ובמקום, ב- 10.1.2012, אל המועצה הארצית לתכנון ובנייה בבקשה שלא להעביר את התוכנית לאישור השר בטרם יקבלו כלל המתנגדים את ההחלטות הסופיות של המועצה הארצית. בד בבד פנו עדאלה ובמקום ב- 19.1.2012 בבקשה לקבל זכות טיעון בפני השר, בטרם יחליט אם לאשר את התוכנית.

4. **התנגדות לתוכנית מתאר מס' 15/02/107, הכוללת תוכנית להקמת יישוב פרברי בשם חירן.**

התוכנית מבקשת להקים יישוב חדש באזור יער יתיר. לשם כך היא מבקשת להרוס את בתיהם של תושבי מתחם אום אל-חיראן, אשר ממוקמים על קרקע שמיועדת למגורים, וכל זאת על מנת ליישב באותו תחום אוכלוסייה יהודית. התנגדויות התושבים לתוכנית נדחו בינואר 2012, ובעקבות זאת הגישו התושבים, ב- 25.1.2012, בקשת רשות ערעור ליו"ר הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה.

5. **התנגדות לתוכנית מפורטת מס' 11/03/264 "יער יתיר". התוכנית מבקשת להרוס את בתי**

מתחם עתיר שבכפר, על מנת לנטוע במקומם עצים במסגרת תוכנית "יער יתיר". התנגדויות לתוכנית הוגשו בדצמבר 2011 לוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה – מחוז דרום, והמתנגדים ממתינים לקביעת מועד לשמיעת התנגדותם.

לפרטים נוספים ראו :

נוודים בעל כורחם, דו"ח של עדאלה

סרט קצר על עתיר / אום אל-חיראן